

ACADEMIILE DIN CHIȘINĂU ȘI BUCUREȘTI ȘI-AU DAT MÂNA PENTRU REALIZAREA DE NOI PROIECTE EUROPENE

– Domnule președinte, recent ați participat la o ședință comună a Biroului Academiei Române și a conducerii Academiei de Științe a Republicii Moldova, organizată la București. Cum a apărut această idee, a cărei realizare a devenit o premieră, iar întâlnirea - una istorică?

– Ideea unei ședințe comune în atare format se prefigura mai de mult, însă punctul de plecare către realizarea acestei idei a fost după alegerile la funcția de președinte atât în cadrul Academiei Române, cât și al Academiei de Științe a Republicii Moldova. Atunci, la o întâlnire cu noul vicepreședinte al Academiei Române, acad. Bogdan Simionescu, am convenit că ar fi bine să organizăm o întâlnire cu participarea conducerilor ambelor academii. Inițial, exista propunerea s-o organizăm la Iași, dar zilele trecute am primit o invitație de la Academia Română de a participa la o ședință solemnă dedicată Marii Uniri din 1918, invitație ce ne-a onorat în mod deosebit. Astfel, s-a realizat și ideea...

– Împreună cu președintele Academiei Române, acad. Ionel-Valentin Vlad, ați semnat Memorandumul de cooperare tehnico-științifică dintre Academia Română și Academia de Științe a Republicii Moldova. Care este argumentul semnării și cu ce vine acest document privind Acordul de colaborare între cele două academii, semnat în 1990 și reînnoit în 2005?

– Argumentul principal este timpul, în care se schimbă multe lucruri, apar noi metode și forme, noi programe, oportunități care implică necesitatea introducerii unor modificări la acorduri care au fost semnate anterior și ajustate la rigurile actuale. Primul lucru cu care pot să mă mândresc însă este faptul că Academia de Științe a Republicii Moldova a semnat cu Academia Română primul acord în 1990, atunci când încă nu eram declarați independenți, abia aspiram către acest ideal, acord în care era stipulată cooperarea în domeniul diferitelor cercetări științifice atât fundamentale, cât și aplicative. În anul 2005, am semnat al doilea acord, în care a fost inclus schimbul echivalent de cercetători. Aș vrea să subliniez că prin intermediul schimburilor echivalente, din cadrul acordurilor de cooperare tehnico-științifică cu instituții similare, peste 800 de cercetători au avut posibilitatea de a participa la diverse evenimente științifice în cadrul acestui proiect atât din partea comunității științifice a Republicii Moldova, cât și a celei a României, astfel încât îmi rămâne să constat că acesta este un indicator și un rezultat de apreciat. Tot în baza schimbului echivalent, noi participăm în comun la proiecte europene. Memorandumul, semnat recent, prevede anumite aspecte foarte importante ce vizează participarea noastră comună la proiecte din diferite programe și fonduri europene și internaționale.

– Vorbind despre formele de cooperare și implementarea Memorandumului, la ce s-ar rezuma beneficiile pentru comunitatea științifică moldavă în urma semnării acestuia?

– Beneficiul principal este transpunerea unor rezultate legate de probleme spirituale, umaniste, de cultură, de științe fundamentale în Republica Moldova pentru ca cercetătorii din Republica Moldova să beneficieze de ele și să le folosească în

După semnarea Memorandumului

cercetările lor sau în practică. Este foarte important că Academia Română a acceptat acest schimb de rezultate cu cercetătorii de la noi. Al doilea lucru de care vom beneficia în urma acestui acord se referă la organizarea unor simpozioane, conferințe, congrese regionale și internaționale comune. Noi deja avem o asemenea experiență. În 2012, am organizat un Simpozion Internațional consacrat împlinirii a 200 de ani de la semnarea Pactului de la București din 1812, dintre Imperiul Rus și Poarta Otomană, cu repercusiunile lui asupra istoriei Basarabiei. La acest simpozion au participat cercetătorii din România, Republica Moldova, Rusia, Turcia, Austria, Italia, Finlanda, țările Baltice, Polonia care au elucidat nu numai momentul semnării acestui document, dar și consecințele și impactul pe care l-a avut acesta asupra dezvoltării teritoriului dintre Prut și Nistru. Ca rezultat, am editat un volum cu materialele Simpozionului, care astăzi a devenit, practic, cartea de capăt, în primul rând, pentru profesorii de istorie. În baza cercetărilor specialiștilor istorici, cadrele didactice vor avea posibilitatea să-și elaboreze suporturile de curs pentru învățământul din școlile și universitățile din Republica Moldova.

Mai mult, în februarie curent, Academia de Științe a Republicii Moldova, în parteneriat cu Ministerul Educației al Republicii Moldova, cu Ministerul Educației Naționale din România și Academia Română, a organizat Forumul Moldo-Român „Promovarea participării comune la programele europene în domeniul științei și educației”, eveniment de rezonanță, la care au participat prim-miniștrii ambelor țări. În premieră pentru Republica Moldova, dar și pentru România, Forumul a întrunit directorii ai instituțiilor de cercetare din România și Republica Moldova, rectorii ai instituțiilor de învățământ superior din ambele țări, reprezentanți ai Legislativului, membri ai Guvernului, evenimentul având drept scop consolidarea capacităților comune de accesare a fondurilor europene din domeniul cercetării. Drept exemplu elocvent ne servește faptul că din cele 58 de proiecte europene câștigate în ultimii doi ani, 38 au fost câștigate în parteneriat cu colegii din România.

– Dacă ar fi să menționați câteva acțiuni concrete care urmează a fi întreprinse în perioada imediat următoare, care ar fi acestea?

– În perioada imediat următoare, drept acțiune prioritară va fi organizarea Simpozionului consacrat aniversării a 150-a a nașterii savantului, scriitorului, juristului și omului politic Constantin Stere, care va avea loc la anul atât în Chișinău, cât și în București, poate și la Iași. A doua acțiune comună urmează a se materializa în elaborarea, editarea și lansarea unei monografii, consacrate marelui astronom Nicolae Donici, originar din Moldova, dar și o serie de alte acțiuni ce vizează cunoașterea și transmiterea experienței științifice și culturale românești, pentru facilitarea integrării Republicii Moldova în spațiul european de cercetare.

– O altă premieră la care aș vrea să vă referiți a fost participarea conducerii Academiei de Științe a Republicii Moldova la sesiunea solemnă dedicată Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Cu ce emoții ați revenit din Aula Academiei Române după această întâlnire încărcată de istorie?

– Da, așa cum spuneam la începutul acestui interviu, am fost onorați de invitația colegilor de la Academia Română de a participa la ședință solemnă dedicată Marii Uniri din 1918. În cadrul programului științific care s-a desfășurat în Aula Academiei Române s-au reunit reprezentanții tuturor localităților istorice românești, alături de președintele Academiei Române, acad. Ionel-Valentin Vlad, acad. Dan Berindei, președinte de onoare al Secției de Științe Istorie și Arheologie a Academiei Române, alte distinsse personalități, care au vorbit despre așteptările, împlinirile și urmările Marii Uniri, am avut și eu o alocuțiune despre Marea Unire din 1918 și consecințele ei pentru dezvoltarea științei și culturii în Basarabia. Exprim mulțumiri prin intermediul publicației de cultură „Literatură

și arta” colegilor de la Institutul de Istorie și Filologie, care m-au ajutat să colectez date chiar inedite, pe care nu le-am știut nici eu și poate și unii istorici despre perioada interbelică, prin care a trecut Basarabia. Alocuțiunea mea o puteți găsi pe site-ul Academiei (www.asm.md) sau pe Facebook.

Cu toate acestea, mulțumim destinului că, deși am trăit timpuri extrem de dificile, martirii neamului s-au sacrificat pentru împlinirea visului mult așteptat, astăzi putem spune despre identitatea noastră românească și că vorbim aceeași limbă română.

Cât privește emoțiile, acestea au fost foarte mari. Apogeul l-a constituit momentul în care am transmis Academiei Române un tablou-portret al istoricului-academician Ștefan Ciobanu, fost vicepreședinte al Academiei Române între 1944 și 1948, fiind de baștină din satul Talmaza, Ștefan Vodă. Autorul acestui excepțional tablou este marele pictor moldovean Iurie Matei, care i-a redat întocmai chipul și ipostaza ce-l caracteriza.

– Domnule președinte Duca, Vă mulțumesc pentru această relatare.

P.S. În momentul în care pregăteam interviul pentru publicare, pe adresa președintelui AȘM, acad. Gheorghe Duca, a venit un mesaj din partea președintelui Academiei Române, acad. Ionel-Valentin Vlad, în care se spune:

„Onorate Domnule Președinte, Va mulțumim pentru vizita făcută la Academia Română, pentru colaborarea stabilită între Academii noastre și pentru comunicarea din Aula Academiei Române preluată de Ziua Marii Uniri a Românilor.

Cu toate urările de bine, Acad. Ionel-Valentin Vlad, Președintele Academiei Române”

Consemnare: Eugenia TOFAN, șefă a Centrului Media al AȘM

EDUCAȚIA PRIN CONȚINUTUL DE CONȘTIINȚĂ NAȚIONALĂ

Sistemul de învățământ, fiind parte componentă a culturii în dezvoltarea omului, este totodată și parte componentă a segmentului care dezvoltă sentimentul de apartenență la conștiința națională. Procesul de instruire și educație, având la bază știința pedagogică, este acel domeniu care realizează efectele corespunzătoare în educația și dezvoltarea omului prin diverse forme de instruire, care desemnează și conținutul corespunzător. Conținutul corespunzător determină și exprimă în sine capacitatea pozitivă de a forma personalitatea ființei umane în parametri de calitate și care promovează la nesfârșit noi modele de educație cu caracter evolutiv. Metodele noi de educație nemijlocit sunt înființate de noi politici educaționale, centrate pe remodelarea în permanență a comportamentului și mentalității omului, corelate cu schimbările frecvente ale societății moderne. Modificările esențiale ce trebuie realizate în procesul de dezvoltare a individului în primul rând urmează a fi construite pe acele valori care să îndeplinească funcția educativă autentică pentru prezent și viitor și din punctul de vedere de a conferi acestora o valoare corespunzătoare. În acest proces de schimbare și remodelare permanentă a ființei umane rolul principal îl revine cadrului didactic, funcție și rol major în societate, căci prin personalitatea sa se pot realiza acele metode de educație și instruire întemeiate pe principii inovative, deschise, echitabile. Educația realizată pe principii inovative și echitabile își va face mereu efectul pozitiv în formarea completă și distinctă a omului cu segmentele care îl caracterizează cel mai mult, și anume prin conștiința și simțul pe care îl are asupra moralității sale. Respectiv, prin segmentul moralei, care este și tabloul real al conduitei individului într-o societate, se formează acea imagine prin care vine individualizat și procesul respectiv de educație. De aceea, cadrul didactic trebuie să fie foarte atent atunci când urmează să-și exprime punctul de vedere privind caracteristica unui elev sau în cazul în care trebuie să-și exprime opinia finală despre o persoană în dezvoltare. Aprecierile incorecte și nefondate pot crea situații de dezacorduri și dezamăgiri între elev și profesor, ca rezultat fiind afectată personalitatea omului pe tot parcursul vieții. În acest caz și conștiința omului poate fi profund și ușor afectată, lăsând urmări negative și în fenomenele care îl dezvoltă personalitatea. Omul-elev în procesul de formare urmează a fi evaluat nu numai după succesele evolutive ale intelectului său, ci și după valoarea propriei personalități, care se manifestă prin modul cum se comportă și care îi este acțiunea pe care o produce, indiferent de faptul că această acțiune este cu efect intelectual sau manual (fizic). *Formarea individului prin educația corectă este cea formă și construcție a valorilor prin care traversează principul real al existenței umane, fondat prin noțiunea de conștiință, în special de conștiință națională, cu relația autentică dintre om, școală și societate. Ca rezultat, prin relația autentică dintre om, școală, societate se regăsește și conținutul cultural, intelectual și material al unei societăți care concomitent formează și complexitatea fenomenelor de valoare.* Prin conținutul cultural, intelectual și material al

unei societăți este prezent mereu omul cu acțiunile sale, care sunt și reprezintă totalitatea tuturor activităților ce se petrec în propria existență și în mediul social. Toate sunt menite cu scopul de a produce și reproduce acele valori care să exprime în mod direct și indirect realitatea obiectivă reglată de conștiința omului. Prin corelația dintre conștiința omului și cea raportată la mediul social se formează acea construcție care într-un final, oricum este utilizată de ființa umană cu scopul de a obține un anumit obiectiv și, cel mai important, de a îndeplini un rol semnificativ în formarea unei culturi naționale autentice și formarea acelei culturi prin care omul să se afirme ca personalitate și identitate. Prin conștiința omului se realizează multitudinea de activități și acțiuni sociale, care toate, la rândul lor, sunt influențate de procesele educative și instructive care formează deprinderile de conduită și cunoașterea a ființei umane. În acest context Emile Durkheim (sociolog francez) spune că „educația constituie acțiunea generațiilor adulte asupra celor tinere, cu scopul de a forma acestora din urmă anumite stări fizice, intelectuale și mentale necesare vieții sociale și mediului pentru care sunt destinate” (*Concepte de bază: Educație*). Disponibil: <https://ro.scribd.com/doc/100213957/Educatia-in-Societatea-Cunoasterii>, iar Immanuel Kant (filozof german) evidențiază că „educația este activitatea de disciplinare, cultivare, civilizare și moralizare a omului, iar scopul educației este de a dezvolta în individ toată perfecțiunea de care este capabil” (*Concepte de bază: Educație, Pedagogie*). Disponibil: <https://ro.scribd.com/doc/100213957/Educatia-in-Societatea-Cunoasterii>.

Prin persoana cadrului didactic și a unității de învățământ se pot realiza și acele schimbări care cu adevărat ar fi capabile să modifice structura și conținutul unei societăți cu dificultăți în dezvoltarea evolutivă. *Activând în baza principului de conștiință personală și publică, un sistem național de învățământ prin procesele sale de instruire, prin conținuturile programelor școlare, prin politicile educaționale trebuie să producă efecte pozitive care să condiționeze nemijlocit schimbarea reală în formarea personalității și schimbarea reală în formarea unei societăți moderne. Prin gradul de dezvoltare și civilizație al unui popor se manifestă nemijlocit și calitatea funcționării sistemului de învățământ, iar instruirea omului prin respectul sistem reflectă la direct conținutul prin care se manifestă conștiința națională. La acest capitol este necesar de accentuat că schimbările ce urmează a fi întreprinse în procesele de instruire și educație trebuie să fie centrate și pe dezvoltarea omului de a cunoaște și de a însuși corect adevăratele valori ale existenței umane și totodată de a cunoaște și a recunoaște valorile istorice naționale ale trecutului și prezentului în forma autentică, care este partea componentă din istoria și identitatea națiunii. Numai prin cunoașterea adevărată a respectivei valori se formează sentimentul autentic de identitate națională și, nu în ultimul rând, conștiința națională. În caz contrar, activitatea unui sistem de învățământ bazat pe principii neclare ale realității va provoca mereu situații critice în dezvoltarea unei personalități și societăți autentice. Asemenea particularități sunt frecvente în sistemele de învățământ din Estul Europei și alte părți ale lumii, prin care individul-elevul este plasat mereu în situații de dificultate și inferioritate. În asemenea situații, elevul deseori*

nu reușește să facă diferențieri obiective dintre adevăr și neadevăr, dintre realitate și falsitate. De aceea, relatarea corectă și obiectivă a lucrurilor, redată de profesor prin segmentul autentic al procesului de instruire, este latura esențială în formarea omului cu elemente autentice de conduită și conștiință. *Prin procesul de instruire cu discipline școlare respective, materializate prin forme și conținuturi, elevul-omul trebuie să se recunoască în mod obligatoriu ca personalitate și identitate, astfel formând acea formă a valorilor care este capabilă să cuprindă întregul sistem de interacțiune umană și socială mereu în evoluție. Iar educația realizată prin procesul autentic al sistemului de instruire să fie cea parte a valorilor prin care să se identifice ca imagine și realitate obiectivă în acțiuni atât unitate de învățământ cu cadrul didactic, atât societatea cu individul, cât și toate formele de dezvoltare umană bazate pe conștiință proprie și națională.*

Profesorul și medicul internist român Iuliu Hațeganu spune că „conștiința națională înseamnă mai întâi recunoașterea și respectul înaintașilor, apoi răspunderea și grija urmașilor” (*Definiție despre conștiința națională*). Disponibil: <http://www.citatepedia.ro/index.php?id=3855>, iar stolicul Constantin Cantacuzino spune ca “fără istorie... nu numai de răsul altora suntem, ci și orbi, mulți surzi suntem de lucrurile și faptele celor mai de demult ce într-acest pământ s-au întâmplat și s-au făcut” (*Istoria Țării Românești*. Editura Litera, Chișinău, 1998). Disponibil: <https://archive.org/details/Constantin-Cantacuzino-Istoria-Tarii-romaneshti/pdf>). Urmând aceste prețioase cuvinte spuse cu atâtă har creștinesc este cazul de menționat că într-adevăr conștiința națională este acea formă în existența umană care se dobândește printr-un proces ereditar al strămoșilor noștri și care urmează să fie redat cu aceleași valori urmașilor noștri. *Lupta pentru menținerea valorilor naționale atât a celor din trecut cât și a celor ce decurg prin prezent este generată de procesul de conștiință prin care omul îl are asupra acțiunilor sale. Procesul prin care se manifestă conținutul de conștiință este acel sistem în existența umană care corelează întreaga viață spirituală și materială a acestuia, făcându-l să reflecte mereu realitatea obiectivă prin propria conduită. Respectiv și conștiința națională este acel proces care trebuie dobândit prin toate mijloacele posibile ale existenței. Aici își spune cuvântul ferm trecutului și prezentului unui popor, având la bază o istorie, tradiții, cultură. Respectiv aceste valori pot fi obținute și redobândite de asemenea cu ajutorul și prin intermediul sistemului de instruire, având la bază conceptul clar al educației naționale. La baza sistemului de învățământ național urmează să-și spună cuvântul ferm acele politici educaționale care să reflecte corect principiile obiective ale istoriei naționale, bazate pe realitatea obiectivă. Sistemul de învățământ prin procesul de instruire și educație trebuie să valorifice tezaurul culturii naționale și totodată este obligat să recunoască și să identifice importanța dintre adevăr, istorie și realitate. Fără o concepție clară în promovarea istoriei naționale, respectiv nici conținutul de conștiință națională nu se va încadra în limitele corespunzătoare. Sistemul național de învățământ prin procesele sale de instruire, conținutul programelor și ale disciplinelor școlare trebuie să producă acele efecte în dezvoltarea personalității care să corespundă cu adevă-*

ratele valori ale istoriei unui popor, conturate expresiv prin existența de conștiință națională. Ulterior, reformele instructiv-educative urmează a fi elaborate în corelație cu necesitățile de conștiință națională a omului și a societății. Ele la rândul lor, trebuie să reflecte calitatea procesului național de instruire prin abordarea corectă a valorilor istorice naționale, a valorilor ce tin de identitatea națiunii și a poporului.

Existența umană cu toate componentele sale, având la bază întreaga diversitate de bunuri create independent de conștiința omului, este acel sistem care poate evolua și totodată poate degrada prin acțiunile proprii. Omul din-totdeauna, fiind obsedat de puterea bunurilor materiale, în special a banului, și prin dorința de a fi parte a clasei dominante, a fost aceluși atribut care a provocat schimbări permanente (în multe cazuri cu efecte negative) în conținutul de conștiință națională, de conștiință proprie și socială. Asemenea oameni, în fuga permanentă doar spre valorile materiale, nu reușesc să formeze acea unitate de clasă a societății care să răspundă valorilor sociale, spirituale, intelectuale cu caracter național. Totodată, acești oameni devin victime ale propriului comportament și ale propriei identități, astfel negând inconștient sau poate conștient sentimentul față de propria țară, popor. Respectiv, tot ei reușesc să distrugă cu ușurință valorile create de strămoșii lor, pe care se menține încă propria lor societate și țară. În procesul respectiv de formare-schimbare a omului acționează funcția ereditară specifică ființei umane, moștenită din trecut sau reformată printr-un proces al prezentului, fiind în corelație directă cu dezvoltarea propriului intelect și a propriei conștiințe în raport cu mediul social. Rezultatul acestora este realitatea efectivă prin care evoluează individul cu societatea corespunzătoare și cu procesele de instruire și educație națională. Ele, la rândul lor, demonstrează nivelul prin care se realizează educația intelectuală, morală, civică, umanistă și patriotică a omului. Toate fiind părți componente ale sistemului de educație și instruire în general, în același timp toate fac parte și din sistemul de valori prin care se menține-există omul și societatea. Educația, fiind în strânsă corelație cu morala și conștiința omului, este acel factor care stimulează în permanență comportamentul individului în dependență de necesitățile sociale. Prin conținutul necesităților sociale își menține neschimbat cursul educației civice, care formează legătura organică dintre om și societate, și legătura organică dintre nevoile acestora. Ca rezultat, indispensabil, toți sunt conștienți de propria conduită-etică cu rolul lor în viața socială. Prin conținutul respectivelor manifestări, al educației civice, morale-civice se dezvoltă și educația cu segmente de patriotism și devotament față de propria țară și propriul popor. Formarea conștiinței omului pe valori patriotice sau de devotament față de propria societate, țară sunt acțiuni fundamentale care pot fi valorificate prin intermediul instituției de învățământ și cu contribuția majoră a cadrului didactic. *Pentru realizarea acestor măsuri centrate pe respectul culturii și al tradițiilor naționale, al limbii vorbite în contextul identității naționale, al valorilor prin care se identifică identitatea poporului și a națiunii, cadrul didactic urmează să depună efort constant în obținerea acestor obiective. Disciplina școlară, precum și programa școlară, fiind și un criteriu de a*

îndeplini o condiție anumită, trebuie să fie predată în contextul acelor valori care să corespundă cerințelor de formare a omului pe principii de conștiință națională și de devotament față de propria țară. De aceea, la predarea oricărei discipline este necesar de a pune accentul pe educația patriotică, indiferent de faptul că acest lucru este de actualitate sau nu mediului social. În special obiectul de istorie și de limba română (spre exemplu, pentru R.Moldova) trebuie să conțină acele componente care să reflecte în totalitate valorile culturale naționale. Numai în așa mod va fi cultivat sentimentul autentic identitar față de propria personalitate și societate.

Formarea unei societăți autentice se întemeiază doar prin comportamentul și sentimentul autentic al individului față de valorile naționale. Prin valorile naționale ale unui popor se subînțelege totalitatea tuturor bunurilor cu capacități materiale, spirituale, intelectuale, morale. În cazul în care aceste bunuri, în special cele materiale, într-o anumită porțiune de timp nu satisfac integral sau măcar parțial necesitățile omului, atunci aceasta nu înseamnă că respectul și devotamentul față de propria societate trebuie să dispară la un moment dat. Din contra, în acest caz omul cu acțiunile sale bazate pe conștiință trebuie să devină acel component social care să ofere încredere, cinste, demnitate, dar nici într-un caz o decădere morală. Astfel, luând în considerare cele din urmă, însuși omul devine victima propriei societăți, care cu comportamentul și acțiunile sale contribuie negativ la degradarea întregii țări, distrugând în același timp și acele valori (culturale, spirituale, morale) care au fost create până la el. În procesul de existență umană orice societate poate avea atât progrese în dezvoltare, cât și decăderi, însă acest lucru nu justifică faptul că cetățeanul acestei societăți este în drept să-și modifice sau mai bine zis să-și degradeze morala în dependență de criza sau recesiunea economică. Factorul respectiv este foarte periculos pentru ființa umană și mediul social, punând în pericol conștiința de sine în corelație cu conștiința națională. Ulterior toate în ansamblu contribuie și la crearea crizei sociale și politice din cadrul propriei țări, astfel formând tensiuni puternice în stagnarea de lungă durată a întregului sistem social.

Prin conștiința de sine în corelație cu conștiința națională omul poate forma acea interacțiune care ar condiționa formarea unor trăsături de caracter cu care ar stimula și ar contribui pozitiv la dezvoltarea propriei culturi. Ea presupune îmbinarea valorilor materiale și spirituale bazate pe comunicarea reciprocă dintre totalitatea fenomenelor acumulate de-a lungul timpului, și nu în ultimul rând pe totalitatea cunoștințelor și deprinderilor obținute în dezvoltarea intelectuală prin intermediul unității de învățământ, întemeiate pe morală, etică, conștiință. Cu unitatea propriei culturi omul este acel care formează cultura întregii societăți, fiind și imaginea reală a conștiinței de sine în relație cu conștiința națională. Numai prin unitatea curată de conștiință națională un popor își poate menține echilibrul autentic în existența spirituală, intelectuală, materială, astfel fiind capabil să construiască o societate fundamentată pe valori naționale și beneficii comune.

Galina MARTEA, doctor în științe economice, scriitoare, Olanda